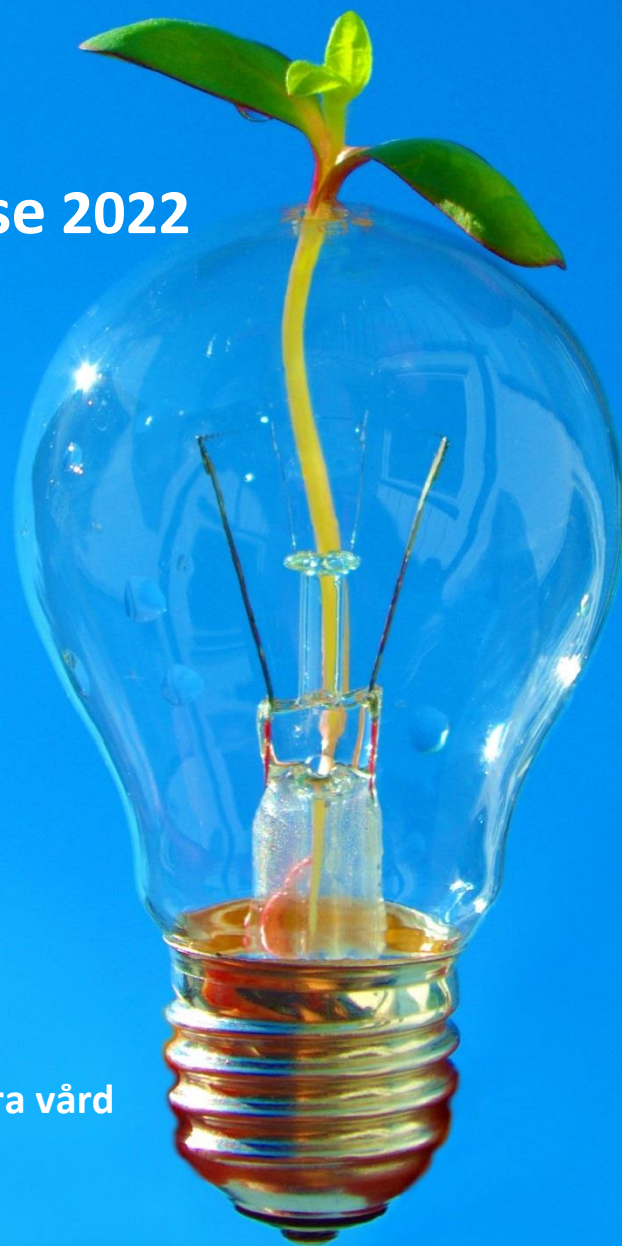

Verksamhetsberättelse 2022

Regionhälsan FoUI primär och nära vård
Folktandvården område Öster

FoU-centrum Skaraborg

På FoUI-centrums hemsida www.vgregion.se/fouskaraborg finns verksamhetsberättelsen som PDF.

FoU-året 2022

Sammanfattning och reflektion

Verksamhetsberättelsen för FoUUI-centrum Skaraborg, primärvård i Skaraborg och Folktandvården område öster, vill ge en samlad bild av alla de aktiviteter som bedrivits under 2022. Dessa spänner över många olika områden som t.ex. större och mindre forskningsprojekt, kurs i grundläggande FoU-metodik, handledning, vetenskapliga artiklar och projektredovisningar, seminarier, samverkan med andra forskningsinstitutioner lokalt, nationellt och internationellt.

Verksamhetsberättelsen riktar sig i första hand till våra uppdragsgivare, samarbets-partners och chefer samt intresserad personal i primärvård och folktandvård. Den inleds med en beskrivning av FoUUI-centrum Skaraborgs struktur och innehåll, och därefter ges en mera ingående bild av FoU-verksamheten. Avslutningsvis ges en översikt av planerna för nästkommande år.

Under 2022 har verksamheten gradvis återgått till det vanliga efter Covid-pandemin. FoU-kursen har delvis kunnat genomföras på plats och tidigare pausade forskningsprojekt har kunnat starta. Under året har också FoU-koordinator Ann Segerblom gått i pension och Ann-Louise Hedberg har rekryterats som hennes ersättare.

Satsningen på innovation har tagit fart där Susanne Andersson anställts som innovationsledare på 50%. Med tanke på FoUs ökade åtagande har vi tillsammans med övriga FoU-verksamheter inom primärvården i VGR bytt namn från FoU-primärvård till FoUUI primär och nära vård (forskning, utbildning, utveckling och innovation).

Per Hjerpe
FoU-chef

Forskningsvision

FoUUI primär och nära vård i Västra Götalandsregionen är särskilt profilerad för att främja friskfaktorer och förebygga riskfaktorer så att befolkningen kan möta framtiden med god livskvalitet

Innehållsförteckning

FoU-året 2022	1
Sammanfattning och reflektion.....	1
Forskningsvision.....	1
Inledning	1
FoU-uppdraget i förändring	1
Samverkan med Folk tandvården FoU	3
Forskning	3
Ledning och organisation	3
FoUUI primär och nära vård Västra Götalandsregionen.....	7
Forskarutbildning	8
Disputation	11
Licentiat	11
Halvtidsseminarium	11
Vetenskaplig produktion	11
Forskningsplattformar.....	17
FoU-anslag.....	17
Utbildning	19
Grundläggande forskningsmetodik	19
Regionala utbildningar.....	20
Innovation	20
Utveckling	21
Seminarier	21
Konferenser	22
FoU i VGR	Error! Bookmark not defined.
Kvalitetsregister.....	23
Infrastruktur	23
Lokal FoUUI-samverkan	23
Regional FoUUI-samverkan.....	25
Nationell FoUUI-samverkan	25
Internationell FoUUI-samverkan	26
Ekonomi	27
Verksamhetsplan för år 2022	28
Utbildningar	29
Seminarier	29
Disputation/halvtidkontroll	29
Prioriterade aktiviteter lokalt 2022	29

Bilaga 1. Vetenskapliga artiklar

Inledning

Verksamhetsidé

FoUI-centrum ska stimulera, skapa förutsättningar och vara ett föredöme för forskning, utveckling och utbildning.

All forskning och utveckling ska baseras på vetenskaplig metodik.

Arbetet ska bidra till att primärvård och tandvård i Skaraborg utvecklas och blir attraktiva arbetsplatser.

FoU-uppdraget i förändring

FoUI-centrum Skaraborg är en del av FoUI primär och nära vård, forsknings- och utvecklingsorganisationen för Västra Götalandsregionens primärvård (VGPV), i samverkan med Folktandvården FoU. Verksamheten är lokaliserad i nya Regionens hus i Skövde och organisatoriskt tillhörig Regionhälsan.

FoUI-verksamheten har ett övergripande uppdrag att stimulera, stödja och initiera forskning och utveckling inom all primärvård och folktandvård finansierad av Västra Götalandsregionen (VGR) samt inom Regionhälsan och att utveckla den vetenskapliga kompetensen hos personalen inom dessa verksamhetsområden för att på så sätt främja en evidensbaserad, god och säker vård.

FoUI-centrums huvudsakliga verksamhet består av undervisning i grundläggande forskningsmetodik samt stöd och handledning i projekt med en bred ansats. Det innebär både utvecklingsarbete och forskning (från enskilda projekt till doktorandprojekt). VGPV kallas i denna Verksamhetsberättelse fortsättningsvis för primärvård.

Forskning bedrivs inom profilmråden såsom folksjukdomar och uppföljning av läkemedelsförskrivning samt registerforskning. Inom tandvården bedrivs framför allt projekt med fokus på orala folksjukdomar i olika åldrar i befolkningen.

FoUUI-chefen har det övergripande administrativa ansvaret. Ansvaret för verksamhetens vetenskapliga innehåll ligger hos FoU-chefen, FoU-strateger och FoU-ledare inom primärvård respektive FoU-ledare inom tandvård. Andra funktioner knutna till FoUUI-centrum är FoU-koordinatorer och FoU-handledare.

Under 2018 godkändes FoUUI primär och nära vårds fyra FoUUI-centrum tillsammans med enheten för allmänmedicin vid Göteborgs universitet som Universitetssjukvårdsenheter (USV-enheter). Arbetet leds av en ledningsgrupp med representanter från Allmänmedicin, FoUUI primär och nära vård, Primärvårdens utbildningsenhet samt Vårdcentralerna i Skaraborg. Under 2022 har Socialstyrelsen via en enkät genomfört en ny utvärdering av USV-enheternas verksamhet.

Precis som tidigare kommer vi att arbeta för att främja hälso- och sjukvårdens utveckling. I arbetet som Universitetssjukvårdsenheter ingår ett djupare samarbete med universitet och högskolor, som även kommer att delta i organisering och ledning av verksamheten i den del som utformas med särskild hänsyn till forskningens och utbildningens behov.

Universitetssjukvårdens kärnverksamheter ska förutom hälso- och sjukvård, vara klinisk forskning och utbildning liksom kunskapstillämpning och kunskaps-spridning för hälso- och sjukvårdens utveckling. I Universitetssjukvården ingår också att de regioner som har avtal med privata vårdgivare ska säkerställa att utbildning och forskning kan utföras med hög kvalitet även hos dessa vårdgivare.

Källa: "Definition av Universitetssjukvård enligt ALF-avtalet" (avtal om läkarutbildning och forskning).

FoUUI primär och nära vård har även fått i uppdrag från studierektorsenheten för ST-läkare i allmänmedicin att ansvara för det delmål i målbeskrivningen (2015 delmål Medicinsk vetenskap a5) som omfattar kompetens inom medicinskt vetenskapligt förhållningssätt och omfattar kurs i forskningsmetodik samt ett skriftligt individuellt projektarbete enligt vetenskapliga principer. Detta uppdrag fullföljs genom att ge kurs i grundläggande forskningsmetodik där en majoritet av deltagarna är ST-läkare i allmänmedicin.

Samverkan med Folk tandvården FoU

I Folk tandvården i Västra Götaland finns enheten ”Forskningsstöd” med uppdrag att samla och redovisa kunskap om pågående forskning och bistå forskare med bland annat rekrytering av patienter till klinisk forskning samt bistå medarbetare i Folk tandvården i patientnära forskning. Enheten är placerad på Odontologen i Göteborg. FoU-verksamheten i de olika regiondelarna är organiserad under namnet ”Folk tandvården FoU” med lokala FoU-ledare i varje regiondel (i Skaraborg FoU-ledare Ann-Catrin André Kramer).

För såväl specialisttandvården som allmäntandvården är det angeläget att utrymme och förutsättningar även i framtiden skapas för forsknings- och utvecklingsarbete.

Forskning

Ledning och organisation

Per Hjerpe, FoUI-chef

Distriktsläkare, med.dr, adjungerad universitetslektor vid allmänmedicinskt centrum Göteborgs universitet. Ingår i regionala FoU-rådet och i Regionområde FoUI primär och nära vårds ledningsgrupp. Ordförande i lokala FoU-rådet i Skaraborg och i ledningsgruppen för primärvårdens USV-enhet i Skaraborg. Deltar i utvecklingsarbetet av Primärvårdens regionala kvalitetsregister, QregPv där han är registerhållare och ingår i styrgruppen. Ledamot i Vårdsamverkan FoU Skaraborg samt i ledningsgruppen för Nätverk hälsoforskning Skaraborg. Föreläser på FoU-kursen och handleder ST-läkare och övrig personal vid projektarbete inom verksamheten.

Huvudhandledare för Maria Berkhout samt bihandledare för Grete Garberg och Sara Bentzel, samtliga doktorander vid Göteborgs universitet. Deltagare i flera stora långsiktiga forskningsprojekt (SPCCD, SDR). Ingår i klinisk ledning för Framtidens Vårdinformationsmiljö (FVM), regionens nya gemensamma journaldatasystem samt deltar som ledamot i Nationella arbetsgruppen (NAG) för Databaserad beskrivning av primärvård. Leder tillsammans med Kristina Boström forsknings-plattformen för ”Kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer”.

Kristina Boström, FoU-strateg, primärvård

Distriktsläkare, adjungerad professor i allmänmedicin vid Göteborgs Universitet och docent i allmänmedicin vid Lunds universitet. Uppdrag (50 %) som FoU-strateg i primärvården i Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Handleder ST-läkare (läkare under specialistutbildning) och övrig personal inom primärvården Skaraborg i deras FoU-projekt. Forskningsplattformsledare (10%) för ”Kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer” (RECASC). Bihandledare för Maria Berkhout, distriktsläkare och Grete Garberg överläkare ögonkliniken Skaraborgs Sjukhus, båda doktorander vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Har tidigare handlett fem doktorander till disputation, fyra

som bihandledare och tre som huvudhandledare. Projektledare för och medarbetare i flera stora, långsiktiga forskningsprojekt, lokalt: SPCCD-SKA, SDR, Skaraborgs-projektet; regionalt: QregPV, ”Är den fästingburna bakterien *Neoehrlichia* en möjlig orsak till polymyalgia rheumatica?”, ”Kronoterapi vid högt blodtryck. Cross-over-studie av intag av blodtrycks-sänkande läkemedel morgon jämfört med kväll”. Samverkan nationellt: ingår i styrgrupp SPCCD och i forskargruppen SCARP (Swedish Cardiovascular Research in Primary care); PushMe (Primary care USage of Health promoting Messages) ansvarig för VGR. Samverkan internationellt; PURE, huvudman globalt Salim Yusuf, McMaster University Canada, huvudman för Sverige Annika Rosengren GU.

Undervisar, examinerar, inklusive författande av Multiple Choice Questions (MCQ, Ortrac) i allmänmedicin på läkarlinjen vid Lunds (termin 11, CASE-seminarier och konsultationsmetodik, portfolioexamination) och Göteborgs universitet (termin 7 CASE-seminarier och termin 10 CASE seminarier och examinationer). Deltar i utformning av CASE seminarier i den nya läkarutbildningen termin 6 sedan 2022. Undervisat på specialistsjuksköterskeutbildning Högskolan Väst ”Vård och behandling vid hjärtsvikt och hypertoni VBH 600”, hösten 2022.

Referee 15 gånger 2022 för internationella tidskrifter såsom Primary Care Diabetes, Scandinavian Journal of Primary Health Care, International Journal of Qualitative Studies in Health & Well-being, Int J Behavioral Medicine, J Diabetes and Complications, BMC Primary Care. Granskare av ALF-ansökningar till Karolinska Institutet en gång årligen 2022-2024. År 2022, 30 stycken,

Medlem i Nationella diabetesregistrets styrgrupp sedan 2013 och 2016-2022 ledamot i Svenska Läkaresällskapets (SLS) Forskningsdelegation. Sedan 2009 medlem i Läkemedelskommittén, sedan 2008 i terapigrupp hjärta-kärl och sedan 2018 medlem i beredningsgruppen för ordnat införande i Västra Götalandsregionen. Arbetar med Nationellt system för kunskapsstyrning som ledamot i den Regionala processen för hjärtsvikt sedan 2019, i den nationella arbetsgruppen (NAG) hyperparatyroidism sedan 2021 och i NAG hypertoni sedan 2022. Under 2022 ledamot i en betygsnämnd för licentiatexamen (Göteborgs Universitet), två betygsnämnder för doktorexamen (Karolinska Institutet och Karlstads Universitet) och varit fakultetsopponent vid ett tillfälle (Lunds universitet).

Sofia Dalemo, FoU-strateg, primärvård

Distriktsläkare, med. dr, adjungerad universitetslektor vid allmänmedicinskt centrum Göteborgs universitet. Arbetar som FoU-strateg (50%) vid FoUUI-centrum Skaraborg. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg. Ansvarig för FoU-kursen, föreläser även på kursen, samt är handledare till ST-läkare i deras enskilda projekt. Undervisar på läkarlinjen vid Göteborgs universitet termin 7 och 9 samt specialistutbildningen till diabetessjuksköterska Högskolan Väst. Är med i gruppen vid allmänmedicin Göteborg som utformar och rättar den nationella AT-skrivningen. Den egna forskningen handlar bland annat om utökade hembesök till nyblivna familjer från barnavårdscentralen, mödrahälsovården och socialtjänsten samt uppföljning av patienter som behandlas med protonpumpshämmare.

Susanne Andersson, FoU-strateg, innovationsledare, primärvård

Arbetar som FoU-strateg (50%) och innovationsledare (50%) vid FoU centrum Skaraborg. Är leg. sjuksköterska och specialistjuksköterska inom diabetes. Har en examen som filosofie doktor 2012, vid Göteborgs universitet och är docent vid Högskolan Väst. Medverkar vid FoU-kurser och handleder doktorander och ST-läkare vid deras enskilda projekt. Medverkar som innovationsledare i samverkan med övriga FoU enheter. Är också anställd vid Högskolan Väst som universitetslektor (3%) och undervisar sjuksköterskor på avancerad nivå vid specialistinriktning diabetes. Avhandlingen handlar om prediabetes och den ökade risken för diabetes. Min forskning fokuserar på områden som rör långvariga sjukdomar som diabetes, hypertoni och KOL.

Dominique Hange, lektor

Distriktsläkare, docent i Allmänmedicin, kombinationsanställning vid Göteborgs universitet. Ansvarig för kursen Tidig Yrkeskontakt (TYK) på Läkarprogrammet samt ingår i det nya programmets termin 12, där Allmänmedicin och primärvård är hörnstenar. Ingår i ledningsgruppen för primärvårdens USV-enhet i Skaraborg. Föreläser på Vårdsamordnarkursen (MED889). Handleder termin 10 studenter, forskar-AT och ST-läkare vid projektarbeten främst inom Populationsundersökningen av kvinnor.

Huvudhandledare för Lilian Wiegner, Märith Löfgren och Linda Sandin. Bihandledare för Lena Rindner (disputation 28 maj 2021), Astera Johanan, Shabnam Nejati, Maria Waller, Anna Holst och Bernhard von Below, samtliga doktorander vid Göteborgs universitet. Forskningsledare för Populationsundersökningen av Kvinnor, 38- och 50-åringar samt med i ledningsgruppen för flera studier inom primärvården gällande psykisk ohälsa, CMD.

Tobias Andersson, FoU-handledare

Distriktsläkare, medicine doktor. Disputerade 2021 med avhandlingen ”Diabetes and hypertension – entangled chronic conditions in primary care. Time trends and determinants for mortality and cardiovascular complications”. Delarbetena i avhandlingen utgick från Skaraborgs Diabetes Register (SDR) och Swedish Primary Care Cardiovascular Database (SPCCD). Medverkar fortsatt i flera forskningsprojekt om framför allt hjärtkärlsjukdom och diabetes. Ingår i styrgruppen för QregPV och är medlem i Västra Götalandsregionens terapigrupp för hjärta-kärl-läkemedel. Medlem i Lokala diabetesrådet. Föreläser på FoU-kursen och handleder flera ST-läkare i deras projektarbeten.

Margareta Hellgren

Margareta Hellgren är docent i allmänmedicin och arbetar på Skaraborgsinstitutet i Skövde. Margareta är också knuten till FoUI primär och nära vård Skaraborg, Närhälsan i Skövde och Institutionen för samhällsmedicin och folkhälsa i Göteborg. Margareta ingår i Bledar Dakas forskargrupp för preventiv allmänmedicin.

År 2014 disputerade Margareta på ett arbete om diabetesprevention i praktiken (DIAVIP) och är idag involverad i flera projekt gällande diabetesprevention, behandling och kardiovaskulär prevention.

Margareta är aktiv i Läkemedelskommitténs terapigrupp Diabetes, Regionalt processteam Diabetes och är ordförande i Lokala diabetesrådet. Margareta är också medlem i NDR:s (Nationella diabetesregistret) styrelse och i styrelsen för Svensk Förening för Diabetologi (SFD). Margareta fick utnämningen ”Årets Diabetolog” 2019.

Marianne Engelhart

Specialist i allmänmedicin, medicine doktor. Disputerade 2002 med avhandlingen ”Inflammation, nutrition and risk of dementia. The Rotterdam Study”. Hon är handledare till allmänmedicinska ST-läkare i deras FoU-projekt och studierektor till ST-läkare inom allmänmedicin i Skaraborg. Hon jobbar även på Närhälsan Tidans vårdcentral och är handledare till en ST-läkare på samma vårdcentral.

Ann-Catrin André Kramer, FoU-ledare tandvård

Har uppdrag som FoU-ledare för tandvård på 10%. Leg. tandhygienist, odont dr, lektor vid Institutionen för hälsovetenskaper, Karlstad universitet. Medlem i lokala FoU-rådet i Skaraborg och föreläsare på FoU-kursen. Är programledare för Tandhygienistprogrammet och akademisk klinisk lektor för Akademisk Folktandvårdsklinik som drivs i samverkan mellan Karlstads universitet och Folktandvården Region Värmland. Undervisar i grundutbildningen inom bland annat vetenskaplig metodik samt handleder studenter. Är biträdande handledare i doktorandprojekt vid Karlstads universitet. Ingår i Socialstyrelsens prioriteringsgrupp för revidering av Nationella riktlinjer för vuxentandvård. Den egna forskningen är inriktad på hälsofrämjande tandvård bland barn i socioekonomiskt utsatta områden, tandvård till personer som behandlats för huvud- och halscancer samt inom ett multidisciplinärt projekt mellan sex lärosäten i Sverige, Norge och USA som handlar om utbildning inom sömnapné för tandhygieniststudenter.

Anna-Lena Östberg, FoU-handledare

Anna-Lena Östberg, docent vid Avdelningen för odontologisk psykologi och folkhälsa, Institutionen för odontologi, Göteborgs universitet, leg tandläkare. De egna forskningsområdena är epidemiologi, ungdomars munhälsa samt fetma relaterat till munhälsa. Huvud- och bihandledare i flera doktorandprojekt. Ledamot i avdelningen för medicinsk forskning (M1), Etikprövningsmyndigheten vid Göteborgs universitet.

Mikael Åberg, FoU-koordinator

Har magisterexamen i folkhälsovetenskap, inriktning hälsoekonomi. Regiongemensam resurs för FoUUI primär och nära vård inom hälsoekonomi och Heromarapportör och är administratör för Katalog i Väst (KIV-administratör). Är administratör för FoUUI primär och nära vårds företagskonto på LinkedIn. Mikael är enhetens representant i det nybildade Regionområdets digitala mediegrupp som har uppdraget att kommunicera det digitala arbetet för olika plattformar. FoUUI kursadministratör för Grundläggande kurs forsknings- och utvecklingsmetodik,

administratör för Lärportalen där kursen finns tillgänglig. Mikael undervisar och handleder i Excel samt ger support till kursdeltagare inom Office-program och statistikprogram.

Ann Segerblom, FoU-koordinator

Regiongemensam resurs för FoUI primär och nära vård när det gäller dokumenthantering. Samordnare och support/utbildning av SharePoint/SOFIA (Samarbete och Förvaring i Arkiv), arkivredogörare, ingår i arbetsgrupp för styrande dokument och handläggare i Public 360 (diarium). Ingår i redaktionsgruppen i arbetet med den gemensamma årsrapporten och är administratör för Katalog i Väst (KIV).

Ann är sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg, ansökningssystem för forskningsanslag, och FoU-guide i Skaraborg för projektdatabasen FoU i VGR. Representant i beredningsgruppen för FoU i VGR och i administratörsnätverket för ansökningsdatabasen. Ger support till projektledare och kursdeltagare med inmatningsmoduler och layout av rapporter.

Ann Segerblom avslutade sin anställning vid FoU-centrum i samband med sin pension 2022-06-30

Ann-Louise Hedberg, FoU-koordinator

Ann-Louise har en kandidatexamen vid Högskolan i Skövde kompletterad med kurser i offentlig förvaltning vid Göteborgs Universitet. Är sekreterare i lokala FoU-rådet i Skaraborg, handläggare i ansökningssystemet Researchweb för forskningsanslag, FoU-guide i Skaraborg för projektdatabasen FoU i VGR.

Regionala uppdrag: arkivredogörare och handläggare i Public 360 (diarium).

Representant i administratörsnätverket för ansökningsdatabasen Researchweb, nätverk för projektdatabasen FoU i VGR, administratörsnätverket för arkiv- och informationshantering.

Under hösten 2022 har en arkivinventering av regionområde FoUI:s analoga och digitala handlingar gjorts. Arkivinventeringen genomfördes enligt ett föreläggande från Arkivnämnden.

Ann-Louise började sin anställning vid FoUI primär och nära vård Skaraborg 2022-05-01.

FoUI primär och nära vård Västra Götalandsregionen

FoUI primär och nära vårds fyra FoUI-centrum inom Regionhälsan har under året fortsatt arbetet tillsammans med att utveckla universitetssjukvårdsenheter med lokala FoUI-centrum som bas. Bland annat har Socialstyrelsen genomfört en enkätutvärdering av samtliga USVE under 2022 där också USVE primärvård Skaraborg ingått.

FoUUI-cheferna i FoUUI primär och nära vård har haft flera möten under året kring ledningsfrågor som rör de fyra FoUUI-centrumen och FoU-råden.

Koordinatorgruppen har haft regelbundna möten kring gemensamma arbetsuppgifter som ex. SOFIA, hemsida, USVE, kurser, FoU-guide m.fl.

Arbetet med att omorganisera arbetet och strukturen för hemsidan för FoUUI primär och nära vård har genomförts under 2022. Huvudansvaret för detta har legat på FoU-koordinatorerna Evelina Kortzon verksamma vid Södra Älvsborg och Carin Greenwood verksamma i Göteborg och Södra Bohuslän. Arbetet med hemsidan, arbetet med företagssidan på LinkedIn, metoder för ökad räckvidd för våra evenemang organiseras nu i en arbetsgrupp som heter Digitala medier där representanter från respektive nod finns med. Representation från Primärvårdens utbildningsenhet (PUE) finns också med. Från FoUUI-centrum Skaraborg har Mikael Åberg varit representant.

Stabsträffar

Regionala APT för tillsvidareanställda medarbetare inom Regionhälsan FoUUI genomfördes:

1-2 september, Kurorten Mösseberg i Falköping med FoUUI primär och nära vård Skaraborg som organisatör

Regional FoUUI-dag

Den 13 oktober genomfördes en regional FoUUI-dag i Vänersborg, för alla medarbetare inom Regionhälsan FoUUI och speciellt inbjudna gäster. Inriktning för dagen var Universitetssjukvårdsenheter (USVE).

Forskarutbildning

Doktorander

Det är sju doktorander knutna till FoUUI-centrum. Under året disputerade Britt-Marie Ljungström i juni och Angelica Holst och Adam Alvenfors skrevs in som doktorander. Efter att ha flyttat till Skaraborg har också Janna Eriksson kommit med i vår doktorandgrupp. Under året har tre träffar med doktorandgruppen ägt rum som Sofia Dalemo håller i.

Doktorandprogram kan både genomföras i primärvården i Skaraborg och/eller få ekonomiskt stöd från FoUUI-centrum. Studier bedrivs på ett brett spektrum av områden allt ifrån möten mellan olika vårdgivare och patienter, till studier av biokemiska markörer till komplikationer vid kroniska sjukdomar och registerstudier med användande av data från primärvården, kohortstudier, prospektiva studier och studier med kvalitativ metod.

Chan-Mei Ho Henriksson, fysioterapeut, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Fysioterapeut som förstabedömare för patienter med knäsmärta inom primärvård”. Publicerat en randomiserad kontrollerad studie om förstabedömning hos fysioterapeut jämfört med läkare av patienter med misstänkt knäledsartros samt en kostnadseffektivitetsstudie som utvärderar dessa två olika vårdprocesser. Pågående reliabilitetsstudie för 30 sekundens stolstest som självtest vid knäledsartros och intervjustudie om patienter med knäledsartros upplevelse av vården med fysioterapeut som förstabedömare.

Medarbetare i kohortstudie som undersöker långvarig ländryggssmärta hos kvinnor samt i pågående studie som undersöker effekten av fysisk aktivitet kombinerat med internetbaserad KBT för kvinnor med långvarig generaliserad smärta. Även medarbetare i pågående studie där fysioterapeut utvärderas som bedömare inför protesoperation för patienter med höft- och knäledsartros inom slutenvård, samt medarbetare i liknande studie där primärvårdsfysioterapeuter är i fokus i stället.

Huvudhandledare är docent Lena Nordeman adj. lektor, FoUUI-centrum Södra Älvsborg och bihandledare docent Carina Thorstensson institutionen för neurovetenskap och fysiologi Sahlgrenska Akademin, Göteborgs Universitet. Ingår i forskningsplattformen för ”Muskuloskeletal hälsa” där personer från olika professioner deltar och planerar för gemensamma forskningsprojekt och samarbetar kring ansökningar av forskningsanslag hos lokala, regionala och nationella anslagsgivare.

Karin Rystedt, specialistläkare i allmänmedicin, doktorand vid Göteborgs universitet. Doktorandprogram med titeln ”Luftvägsinfektioner i primärvård - aspekter av diagnostik och behandling”. Huvudhandledare är docent Pär-Daniel Sundvall, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Bihandledare är professor Ronny Gunnarsson, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och professor Katarina Hedin, Linköpings universitet. Planerad disputation under våren 2023.

Maria (Marjo) Berkhout, distriktsläkare, master i biomedicinsk vetenskap Holland. Doktorand vid Göteborgs Universitet, registrerad i november 2018. Doktorandprogram med titeln ”Hypertoni hos de äldsta”. Huvudhandledare är med.dr. Per Hjerpe (allmänmedicin) bihandledare professor Karin Manhem (internmedicin), professor Kristina Boström (allmänmedicin) och docent Anna-Lena Östberg, Institutionen för Odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Det första delarbetet är publicerat Berkhout M, Bengtsson Boström K, Östberg AL. Hypertension treatment in the oldest-old: focus group interviews with Swedish general practitioners. *Scand J Prim Health Care*. 2022;1–10. Förberedelser för delarbete två, enkätstudie, pågår. Planering för arbete 3 har påbörjats med tilläggsansökan till Etikprövningsmyndigheten för uttag av data ur Socialstyrelsens SOL-register (ett register över insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning). Dessa data skall länkas till SPCCD-SKA för analys av kommunala insatser för äldre och samsjuklighet som mått på skörhet.

Gabor Szalo specialistläkare i allmänmedicin och psykiatri. Doktorand vid Institution för medicin, Avd för Samhällsmedicin och Folkhälsa, Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet, registrerad i september 2021. Doktorandprogram med titeln ”Fysisk aktivitet och kärlelasticitet”. Huvudhandledare är universitetslektor Bledar Daka (Sahlgrenska akademien). Bihandledare är docent Margareta Hellgren (Sahlgrenska akademien), professor Ulf Lindblad (Sahlgrenska akademien) och professor Matthew Allison (University of California San Diego). Det första delarbetet är publicerat Longitudinal association between leisure-time physical activity and vascular elasticity indices, *BMC Cardiovascular Disorders*, 21 (1), 99, 2021. Arbetet med det andra manuskriptet pågår.

Angelica Holst Barnmorska vid ungdomsmottagningar östra Skaraborg. Samverkansdoktorand i Vårdvetenskap med inriktning Sexuell och reproduktiv hälsa inom forskningsområdet Människan i vården, Institutionen för vårdvetenskap vid Högskolan i Borås, registrerad februari 2022. Doktorandprojekt med titeln "Vårdande som stödjer parrelationen, möjligheter och utmaningar med ett digitalt stöd". Huvudhandledare docent Caroline Bäckström, Institutionen för vårdvetenskap, Högskolan i Borås. Bihandledare professor Henrik Engström, Institutionen för informationsteknologi, Högskolan i Skövde och lektor Frida Lygnegård, Hälsohögskolan, Jönköping University.

Janna Eriksson Leg. läkare och ST-läkare inom allmänmedicin. Doktorand vid Institutionen för Medicin, Avd. för invärtesmedicin på Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, registrerad november 2018. Doktorandprogram med titeln "Taking the Swedish iodine fortification program into the 21 century" där fyra olika delarbeten ingår. Det första delarbetet är klart och inskickat till en vetenskaplig tidskrift. De övriga delarbetena berör data från en nationell randomiserad klinisk studie s.k. "SWIDDICH" som undersöker ifall mild jodbrist hos gravida påverkar barnens motoriska och neurokognitiva utveckling. Huvudhandledare är: docent och universitetssjukhusöverläkare Helena Filipsson Nyström Inst. för medicin, avd för invärtesmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Bihandledare är: Sofia Manousou, sjukhusöverläkare, Sahlgrenska akademien; överläkare Birgitta Johansson, överneuropsykolog, Sahlgrenska akademien; Magnus Domellöf, professor och överläkare inom pediatrik och neonatologi, Umeå Universitetssjukhus; Maria Andersson, docent och nutritionist, KZH, Zurich, Schweiz.

Adam Alvenfors, leg tandläkare, allmäntandläkare, Filosofie kandidatexamen i socialpsykologi (Högskolan i Skövde), Filosofie kandidatexamen i psykologi (Lunds universitet), Odontologie masterexamen med huvudområde odontologi (Göteborgs universitet), och tandläkarexamen (Göteborgs universitet). Doktorand sedan sommaren år 2022 vid Avdelningen för cariologi, Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. Huvudhandledare: professor och prefekt Peter Lingström (leg. tandläkare). Bihandledare: Jenny M Bernson (leg. tandläkare, doktorexamen) och Sven Kylén (leg. psykolog, doktorexamen). Delarbete ett publicerat i British Dental Journal Open (BDJ Open). Doktorandprogram med titel: Odontologisk behandlingsallians - en ny strategi för kariesprevention?

Andra projekt med anknytning till FoUII-centrum

Grete Garberg, överläkare oftalmologi, ögonkliniken Skaraborgs Sjukhus (SkaS) doktorand vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs Universitet sedan september 2019. Hon studerar ögonkomplikationer hos patienter med diabetes typ 2 med hjälp av SDR. Ett första arbete om ögonbottenscreening publicerades 2015. Ett andra arbete om läkemedelsbehandling av högt blodtryck och blodfettrubbning vid diabetes och dess påverkan på diabetisk retinopati pågår. Under 2022 har ytterligare drygt 1000 patienter ur SDR studerats och deras retinopati status inhämtats från Ögonklinikens journalsystem. Socioekonomin betydelse för diabetesretinopati kommer också att studeras. Under 2021 startades ett samarbete med Lunds

universitet för kommande studier av den genetiska bakgrunden till diabetesretinopati. Grete Garberg är medförfattare i andra publikationer från SDR tillsammans med Tobias Andersson och Miriam Pikkemaat. Huvudhandledare är Marcelo Ayala, docent vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien. Bihandledare Monica Lövestam Adrian, ögonläkare, universitetslektor, Lunds universitet, Per Hjerpe, distriktsläkare, med dr, FoUUI-chef, FoUUI primär och nära vård, FoUUI-centrum Skaraborg och Kristina Boström, Distriktsläkare, adjungerad professor i allmänmedicin vid Göteborgs Universitet.

Disputation

Britt-Marie Ljungström, legitimerad psykolog och psykoterapeut samt specialist i klinisk psykologi med inriktning barn och ungdomspsykologi försvarade sin avhandling "Parents' experience of living with a child displaying oppositional defiant disorder. Top-down and bottom-up approaches to gain a deeper understanding of the complexity" den 7 juni 2022.

Licentiat

Inga

Halvtidsseminarium

Inga

Vetenskaplig produktion

FoUUI-centrum ska vara en brygga mellan den kliniska verksamheten i primärvården i Skaraborg med utgångspunkt från dess behov och den akademiska miljön, för att få en bra vetenskaplig utveckling och relevant patientnära forskning. Flera av medarbetarna vid FoUUI-centrum och medarbetare med ekonomiskt stöd som fördelas av FoUUI-centrum, arbetar i långsiktiga forskningsprojekt lokalt och i samverkan regionalt, nationellt och internationellt. Dessa projekt redovisas här nedan.

Under året har 21 vetenskapliga artiklar med anknytning till FoUUI-centrum Skaraborg publicerats (bilaga 1).

Primärvård

Registerforskning via journaldata

Vid FoUUI-centrum utvecklas sedan flera år metoder för att göra informationen från patientjournalen tillgänglig för kvalitetsutveckling och forskning. Inriktningen på arbetet är fokuserat mot verksamhetsuppföljning på uppdrag av vårdcentralcheferna och data uthämtade med hjälp av utdataverktyget Medrave har bland annat använts vid ST-projekt.

Inom Västra Götalandsregionen samlas utvalda data från primärvårdens patientjournaler gällande patienter med hypertoni, diabetes, ischemisk hjärtsjukdom och astma/KOL i Primärvårdens Regionala kvalitetsregister, QregPv

där Per Hjerpe är registerhållare. Från FoUI primär och nära vård Skaraborg är även Kristina Boström, Tobias Andersson och Susanne Andersson delaktiga i forskargruppen kring QregPv.

Under året har ett arbete för att säkra fortsatt finansiering av QregPv via regionen fortsatt. Flera kontakter har tagits med enheten för Data och Analys på koncernkontoret och datauttaget från QregPv till Data och Analys har reviderats.

Västra Götalandsregionen har under 2018 upphandlat ett nytt journalsystem, FVM som skall vara gemensamt för både primär- och slutenvård och som skall införas stegvis under kommande år. FoUI-centrum bevakar detta införande med fokus på utdatamöjlighet via Per Hjerpe som ingår i FVM-klinisk ledning.

Doktorandprojekt med data från primärvårdsjournaler

Grete Garberg (ögonkomplikationer vid diabetes) sid. 10.

Swedish primary care cardiovascular database (SPCCD)

Kliniska data från patientjournalerna för knappt 75 000 patienter med hypertoni från primärvården i Skaraborg och Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt har samlats i forskningsprojektet SPCCD för studier av läkemedelsbehandling av högt blodtryck i primärvård. Förutom kliniska data innehåller databasen också socio-ekonomiska data från SCB, data angående uttagna läkemedel från Socialstyrelsens Läkemedelsregister, data från slutenvårdstillfällen ur Patientregistret och data ur Dödsorsaksregistret. Projektet är ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt, Karolinska Institutet och Sahlgrenska akademien. Under 2022 har en vetenskaplig artikel publicerats och en doktorand disputerade. Under 2019 gjordes en uppdatering av Skaraborgsdelen (SPCCD-SKA) till och med 2016 med tillägg av samsjuklighet har gjorts. Ytterligare tillägg till SPCCD-SKA med data från SOL-registret skall göras för Maria Berkhouts avhandlingsarbete. Ytterligare doktorander kommer att rekryteras till forskargruppen under 2023. Medverkande i projektet är forskare från Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och Karolinska Institutet, Stockholms Sydvästra Sjukvårdsdistrikt och Skaraborg.

Skaraborg Hypertension and Diabetes Project

Skaraborgsprojektet omfattar både kliniska aspekter och ett folkhälsoperspektiv på hypertoni, diabetes och fetma. Projektet har pågått sedan 1970-talet med flera datainsamlingar på olika orter i Skaraborg (Skara, Skövde, Vara). Flera avhandlingar har publicerats. Projektet erbjuder ett brett underlag för forskning på olika nivåer samt för mer avgränsade arbeten för olika medarbetare i primärvården. Huvudman för projektet är professor Ulf Lindblad/docent Bledar Daka, avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet, och det drivs i samarbete mellan Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, FoUI-centrum Skaraborg, Skaraborgsinstitutet och avdelningen för diabetes och endokrinologi, Lunds universitet i Malmö.

Skaraborgs Diabetesregister (SDR)

I Skaraborg samlades under 1991–2004 uppgifter om individer med diabetes i Skaraborgs Diabetesregister, innehållande cirka 16 450 individer. På en kohort av individer <65 år (n=476) med diabetesdebut 1996–1998 finns blodprover

bevarade för framtida analyser. En återundersökning av dem som registrerades under 1996–1998 slutfördes 2010. Huvudman för projektet är professor Kristina Bengtsson Boström. I projektet pågår doktorand- och post-doc arbeten för att studera bland annat diabetesretinopati och insjuknande i hjärtkärlkomplikationer, se under rubriken: Andra doktorandprojekt knutna till FoU-centrum, Grete Garberg.

Prospective Urban Rural Epidemiological ("PURE") study

Välfärdssjukdomar förskjuts från höginkomstländer till u-länder. PURE-studien undersöker och följer drygt 155 000 människor från hela världen så att skillnaden mellan rika och fattiga stater och mellan stad och landsbygd kan studeras, avseende riskfaktorer för hjärtinfarkt. I Sverige deltar Göteborg och Skaraborg (Karlsborg, Hjo och Töreboda) i studien. Data från 902 personer i åldrarna 35–70 år från Skaraborg, samt från 3 251 personer från Göteborg, samlades in under 2005–2008. Deltagarna följdes upp med återundersökningar efter sex år, nio år samt 12 år, och avslutades våren 2015. Den svenska delen av studien leds av professor Annika Rosengren, Sahlgrenska sjukhuset/Östra sjukhuset, Göteborg med deltagande av professor Kristina Boström.

Studie inom nätverket Swedish Cardiovascular Research in Primary care "SCARP"

Studien "Kartläggning av omhändertagande av hypertoni-patienter i primärvården i Sverige" har genomförts med telefonintervjuer med verksamhetschefer vid ett slumpvist urval av cirka 10 vårdcentraler i sex regioner i Sverige under 2020-2021. Data analyseras och ett manuskript är under slutförande. Ett ST-projekt från Skaraborg (Mohamed Hassan) publicerades på FoU-centrums hemsida under 2022. Projektansvarig är Mikko Hellgren, med. dr., forskningshandledare, Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län.

Samverkan kring patienter med depression, ångest och stressreaktion

Studien "CO-WORK-CARE" har genomförts på ett flertal vårdcentraler in Västra Götalandsregionen, däribland Bräcke Diakoni Falköping och Hamnstaden VC Lidköping. Här undersöktes om patienter som erhållit dialogsamtal med sin arbetsgivare och rehabkoordinator på vårdcentralen, utöver vårdsamordnarkontakt och sedvanlig vård, leder till bättre kvalitet på återgången till arbetet i förhållande till patienter som inte erhållit dialogsamtal. Projektansvarig är Cecilia Björkelund, distriktsläkare, senior professor Göteborgs universitet och Allmänmedicinskt centrum, Regionhälsan samt Irene Svenningsson, distriktssköterska, docent i Allmänmedicin, Göteborgs universitet, FoUI primär och nära vård Västra Götaland. Dominique Hange ingår i ledningen för forskargruppen. Nu planeras för treårsuppföljning, bearbetning och analys pågår fortsatt och publikationer finns.

Patientdelaktighet vid komplex ohälsa och långvarig nedsättning av arbetsförmågan

Studien Learn-to-cope undersöker om en patientutbildning i grupp kan överbrygga rehabiliteringshinder genom att öka deltagarnas känsla av sammanhang och hälsolitteracitet och även bidra till minskade symtom på depression, ångest och utmattning samt minskat sjukskrivningsbehov hos patienter med långvarig ohälsa?

Projektet pågår på ett flertal vårdcentraler inom Västra Götalandsregionen, däribland Allemanhälsan vårdcentralen Lunden Skövde, Allemanhälsan vårdcentralen City Skövde, Närhälsan Norrmalm vårdcentral Skövde, Närhälsan Karlsborg vårdcentral, Närhälsan Hjo vårdcentral. Projektansvarig är Märit Löfgren, specialist i Allmänmedicin, doktorand vid Göteborgs universitet, handledare Dominique Hange, specialist i Allmänmedicin, Göteborgs universitet, Allmänmedicinskt centrum, Regionhälsan, FoUUI primär och nära vård Västra Götaland. Interventionen är avslutad. Bearbetning och analys ska påbörjas. En pilotstudie publicerad.

PUSHME (Primary care USage of Health promoting Messages)

SMS-baserad livsstilsintervention i primärvården för patienter med högt blodtryck: en randomiserad kontrollerad studie. Studien utgår från Lunds universitet med docent Susanna Calling som huvudman, övriga medarbetare är med dr Beata Borgström Bolmsjö, med. dr. Veronica Milos Nymberg, med. dr. Moa Wolff. Kristina Boström medverkar lokalt i VGR. Hypotesen är att SMS med livsstilsråd leder till ökad medvetenhet om hypertoni sjukdomen, ökad följsamhet till medicinering, ökad fysisk aktivitet och viktning, vilket i sin tur ger en blodtryckssänkande effekt. Studiens syfte är att utvärdera effekten på blodtrycket av livsstilsråd administrerade via regelbundet skickade SMS till blodtryckspatienter i primärvården. Vidare undersöks eventuella förändringar i kardiovaskulära riskfaktorer, livskvalitet och självskattad hälsa. Studien är en randomiserad kontrollerad klinisk studie på vårdcentraler i 4-5 olika landsting i Sverige, med mål att inkludera totalt 400 patienter. Patienterna som inkluderas kommer att randomiseras till två olika grupper på varje vårdcentral; en SMS-grupp och en kontrollgrupp. Blodtryck, långtidsblodsocker, blodfetter, BMI, midjeomfång samt frågeformulär om självskattad hälsa och livskvalitet kommer att mätas vid baslinjekontrollen och efter sex månaders intervention. Deltagarnas blodtrycksmedicinering påverkas inte av studien utan sköts som vanligt av deras ordinarie läkare. Inkludering av patienter är avslutad och analysarbetet börjar under 2023.

Neoehrlichia/PMR

Polymyalgia rheumatica (PMR) är en sjukdom som kännetecknas av inflammerade medelstora och stora blodkärl (artärer) Förhöjd sänkareaktion i blodet avspeglar att hela kroppen är inflammerad. Vad som orsakar sjukdomen är okänt. Långvarig kortisonbehandling (månader till år) ges för att dämpa inflammationen. "Neoehrlichia mikurensis" är en bakterie som är vanlig hos fästingar. Den smittar via fästingbett och orsakar infektionssjukdomen "neoehrlichios" hos människa. Det finns belägg för att Neoehrlichia infekterar de endotelceller i blodkärlsväggarna. En del patienter med neoehrlichios har haft PMR-liknande symtom. Vi vill undersöka om det bland 200 patienter som fått diagnosen PMR i Västra Götalandsregionen finns några som i själva verket har eller har haft en Neoehrlichia-infektion. Om så är fallet skulle de kunna bli hjälpta av en antibiotikakur för att behandla infektionen. Patienter med PMR i primärvården VGR kommer att tillfrågas om deltagande. Blodprover och

frågeformulär kommer att samlas in från Närhälsan Billingen vårdcentral och Närhälsan Norrmalm vårdcentral i Skövde, Närhälsan Herrestad vårdcentral, Uddevalla och Närhälsan Sandared vårdcentral. Studien startade i december 2021. Under 2022 inkluderades alla patienter på vårdcentralerna men studien utvidgas till ytterligare ett par VåC i regionen för att öka antalet positiva svar. Huvudman är professor Christine Wennerås GU, övriga medverkande professor Kristina Boström, med dr Per Hjerpe Skövde, med dr Karin Mossberg Uddevalla och docent Per-Daniel Sundvall, Borås.

Kronoterapi

Hypertoni finns hos ca 30 % av befolkningen i Sverige och utgör den största orsaken till förtida död. Trots effektiva läkemedel når de flesta patienter inte blodtrycksmålen. Upptäckten av mekanismerna bakom dygnsrytmen har ökat intresset för intag av läkemedel anpassat till dygnsrytmen (kronoterapi). Data från primärvård har visat att intag av hypertoni-läkemedel vid sänggående jämfört med på morgonen gav lägre blodtryck och upp till 50 procents reduktion av kardiovaskulär död. Fynden bör utvärderas i oberoende studier. Syftet med denna studie är att undersöka hur intag av hypertoni-läkemedel vid olika tidpunkter på dygnet påverkar mottagnings- och ambulatoriskt blodtryck, kolesterol, kreatinin och patientens erfarenheter. Patienter, 50-75 år, med stabil behandling från Sahlgrenska sjukhuset och primärvården (Närhälsan Norrmalm vårdcentral och Närhälsan Billingen vårdcentral) tillfrågas om deltagande. Livsstil, tidigare och pågående sjukdomar registreras enligt en standardmall. Kontroll av blodtryck och ambulatorisk mätning görs samt analys av lipidnivåer och njurfunktion. Studien har en randomiserad crossover-design. Patienten lottas till intag av läkemedel på morgonen eller vid sänggåendet. Efter 8 veckor upprepas undersökningen och därefter intas läkemedlen vid motsatt tidpunkt på dygnet. Efter 16 veckor upprepas undersökningen. Vi planerar att inkludera 30 individer från resp. mottagning. Utfall är mottagningsblodtryck, medelblodtryck (över dygnet, dagtid och natttid), förändring i blodtryck mellan dag och natt, fp-LDL och HDL, p-kreatinin och patientens erfarenheter. Slutlig planering av studien har gjorts under hösten 2021, starten skedde i juni 2022 och beräknas pågå under 2023-2024.

Primärvårdens regionala kvalitetsregister QregPv

Med data från registret kopplat till andra registerdata bedrivs forskning gällande kardiovaskulära riskfaktorer och dess betydelse för patienter som behandlas i primärvården. Per Hjerpe är registerhållare och ansvarig forskare. I gruppen ingår från FoUI primär och nära vård Kristina Boström, Tobias Andersson och Susanne Andersson.

Under året har arbetet med den vetenskapliga uppföljningen av blodtrycksprojektet ”Högtryck på mottagningen” fortsatt. Uppföljningen har en kvantitativ och en kvalitativ del där Rebecka Quester, som är under doktorandregistrering vid GU, kommer att vara huvudförfattare. Flera studier pågår, bland annat gällande effekten av primärprevention av blodfettsubstans vid hypertoni.

Allmäntandvård

För närvarande genomförs flera FoU-projekt i allmäntandvården med medverkan från FoUUI-centrum. Nedan beskrivs större pågående projekt.

En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen

Detta är ett fortsättningsprojekt till projektet ”Parodontal hälsa hos 19-åringar i Västra Götaland” som utgår från Göteborgs universitet. Det är en interventionsstudie till ungdomar med docent Kajsa Henning Abrahamsson som projektansvarig. I forskargruppen ingår odont.dr. Jessica Skoogh Andersson, docent Birgitta Jönsson och docent Anna-Lena Östberg, samtliga institutionen för odontologi, docent Jesper Lundgren, psykologiska institutionen, professor Hans Rystedt, institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, institutionen för odontologi, Göteborgs universitet, och leg tandhygienist, doktorand Sandra Lod Dimenäs, specialistkliniken för parodontologi, Göteborg. Projektet har bl.a. erhållit forskningsanslag från FORTE, TUA (tandläkarutbildningsavtalet) samt regionala forskningsanslag. Datainsamling fortgår som planerat. Anna-Lena Östberg handleder Sandra Lod Dimenäs i en fokusgruppsstudie.

Några exempel på större kliniska projekt där flera kliniker är involverade och som genomförs i allmäntandvården:

- ”Parodontal infektionskontroll – två behandlingsprotokoll i en randomiserad fältstudie” (”VGparod-projektet”) med odont dr Maria Welander vid Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien som projektansvarig;
- ”Root canal treatment in a Swedish Public Dental Service. Studies of indications and results” (”Endo-projektet”) med docent Thomas Kvist och universitetslektor Peter Jonasson vid avdelningen för endodonti vid Institutionen för odontologi vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet som huvudansvariga;
- ”En individanpassad undervisningsmodell för att öka ungdomars egenansvar i den parodontala infektionskontrollen” (”VGparod ungdomar-projektet”) engagerar också FoU-ombud för datainsamlingen;
- ”Fetma och munhälsa” med Negin Taghat, doktorand och leg tandläkare samt docent Anna-Lena Östberg. Det övergripande syftet är att undersöka hur munhälsan påverkas hos individer som genomgått kirurgisk eller medicinsk behandling för fetma (obesitas). Studiepopulationen är en subgrupp till BASUN-studien.

Specialisttandvård

Inom specialisttandvården bedrivs forsknings- och utvecklingsprojekt med stöd från FoU-centrum.

Simon Wigenstedt är ST-tandläkare vid Specialistkliniken för pedodonti Skövde och engagerad i en tvärsnittsstudie som bedrivs i samarbete mellan FoU-centrum och ätstörningsvården i VGR. Syftet är att studera ätstörningspatienters upplevda munhälsa och attityder till tandvård.

Carl-Otto Brahm, odontologie doktor och ST-tandläkare vid Specialistkliniken för Orofacial medicin Skövde, arbetar med en longitudinell studie om patienter som strålbehandlats för huvud- och halscancer. Syftet är att undersöka i vilken omfattning patienterna erhållit sjukdomsbehandlande- och sjukdomsförebyggande tandvård.

Forskningsplattformar

FoUI primär och nära vård organiserar forskningsplattformar för att samla och stärka forskningen inom begränsade områden. Målet med detta arbete är dels att kartlägga vilka som har liknande forskningsinriktning och att skapa kontaktytor, dels att projektledarna kan stödja varandra i arbetet med att söka externa anslag.

Forskningsplattformen för kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer

Plattformen bildades 2017 med Kristina Boström som plattformsledare och sedan 2019 är även Per Hjerpe plattformsledare. Området är stort med flera grupper och enskilda aktiva forskare i regionen (för närvarande 19 medlemmar) och det finns redan en betydlig vetenskaplig produktion. Plattformen skall stimulera till ökad samverkan mellan projekt inom området genom möten och workshops. Den 13 september 2022 genomfördes ett digi-fysiskt seminarium i Skövde med presentation av SDR och närvarande deltagare redovisade progress i sina projekt.

Mats Börjesson presenterade Centrum för livsstilsintervention på Sahlgrenska, Östra, som är under uppstart. Forskningssamarbete med primärvården diskuterades. Mats inbjöds till det kommande mötet med RECASC 2023-05-04 i Göteborg. Information om plattformen publiceras på FoUI primärvårds [hemsida](#).

Forskningsplattformen för Innovation och organisation

Forskningsplattformen bildades 2021 och leds av Irene Svenningsson. Plattformen ska bedriva forskning inom innovationsarbete, metod- organisation- och verksamhetsutveckling. Arbetet kommer att handla om ledning av samverkan, digitalisering, nya arbetssätt, implementering och nyttiggörande med utgångspunkt i primärvård som bas i den nära vården. Den 5 - 6 oktober 2022 genomfördes ett uppstartsmöte på Nya Varvet med en gemensam avsiktsförklaring. Ett 20 tal personer närvarade. Fortsatt arbete diskuterades och forskningsmedel kommer att sökas. Information om plattformen kommer att publiceras på FoU primärvårds hemsida. Arbetet med hemsidan pågår.

FoU-anslag

Här redovisas de forskningsanslag som handläggs via FoUI-centrum Skaraborg.

Skaraborgs Lokala FoU-råd

Lokala FoU-rådets fördelning av anslag bygger förutom på Hälso- och sjukvårdsstyrelsen (HSS) riktlinjer, på den policy för FoU som fastställts för

primärvården i Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folktandvården Öster och Skaraborgs Sjukhus. Det lokala rådet består av medlemmar från primärvården i Skaraborg, folktandvården i Skaraborg, FoU-beredningsgruppen SkaS samt Skaraborgsinstitutet.

Rådet ger stöd till anställda i primärvården i Skaraborg, Folktandvården Västra Götaland Skaraborgsdelen av Folktandvården Öster och Skaraborgs Sjukhus. Stöd ges till enskilda projekt, doktorandstipendier/forskarutbildning och handledning.

Maximalt kan 110 000 kronor per projekt beviljas.

Rådet träffas regelbundet under året för samverkan i FoU-frågor. Primärvården har ansvaret för ordförandeskapet och kanslifunktionen.

Under 2022 har sammanlagt 1 069 838 kronor fördelats till projekt inom primärvården, Folktandvård och Skaraborgs Sjukhus.

Projekt inom primärvård och tandvård i Skaraborg som tilldelats anslag 2022:

Föräldrars uppfattningar om Samspel som ett digitalt föräldrastöd.

Angelica Holst, Tidaholm/Falköping, Ungdomsmottagningen

Oral nitratreduktion vid parodontala sjukdomar - en in vitro och in vivo tvärsnittsstudie.

Simeon Mavropoulos, Folktandvården Vara-Grästorp, Folktandvården VGR

Testosteron och kärlelasticitet - Longitudinell studie i Vara-Skövde kohort.

Gabor Szalo, Närhälsan Tidán,

Klinisk utvärdering av partiellt implantatstödda broar i monolitisk zirkonia med avseende på tekniska komplikationer och estetisk värdering; en retrospektiv fallstudie.

Carl-Otto Brahm, Specialisttandvården i Skövde, Folktandvården VGR

Anslag till forskarstuderande inom primärvården

Under forskarutbildning kan stöd ges för lönekostnader med högst 20% av heltidsanställning. FoUUI-centrum har under 2022 fördelat ekonomiska resurser till forskarstuderande på magister-, licentiat- och doktorandnivå inom primärvården. Forskaranslaget fördelas proportionellt mellan de sökande.

Villkoren för att få söka anslag är:

- tillsvidareanställning i primärvården Skaraborg
- intyg om pågående forskarstudier
- individuell studie-/forskningsplan
- redovisning av planerad forskningsverksamhet för anslagstiden

Följande personer har tilldelats anslag för 2022:

Britt-Marie Ljungström, psykolog, Psykologenheter för mödra- och barnhälsovård Skaraborg.

Karin Rystedt, ST-läkare, Närhälsan Stenstorp vårdcentral, Stenstorp

Maria Berkhout, distriktsläkare, Närhälsan Norrmalm vårdcentral, Skövde.

Gabor Szalo, distriktsläkare, Närhälsan Tidans vårdcentral, Skövde

Utbildning

Grundläggande forskningsmetodik

Kursen Grundläggande forsknings- och utvecklingsmetodik (FoU-kurs) arrangeras sedan 2021 delvis tillsammans med FoU-centrum vid Skaraborgs sjukhus. Den riktar sig till all personal som är anställd i primärvården Skaraborg, Folk tandvården Västra Götaland område öster samt ST-läkare vid Skaraborgs Sjukhus. På grund av Coronapandemi genomfördes kursen digitalt under januari och februari.

Syfte

Att deltagarna ska tillägna sig grundläggande kunskaper i forskningsmetodik och genomföra ett självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer.

Kurstid

Kurstiden omfattar knappt ett år. Kursen startar med fyra dagars introduktionsdagar i januari och februari tillsammans med Skaraborgs sjukhus. Kursavslutning hålls i november.

Kursinnehåll

Introduktionsdagarna innefattar föreläsningar om vetenskapsteori, evidensbaserad medicin, kvalitativa och kvantitativa metoder, statistik, epidemiologi, forskningsetik, projektarbetet förbättringsarbete, juridik, GDPR, registerforskning samt litteratursökning, litteraturgranskning samt Excel.

Under våren hålls för primärvården tre projektverkstäder innan projektplansredovisningen i maj med extern granskning. På hösten är det en dag med föreläsningar i retorik och presentationsteknik samt en dag i mindre grupp med praktiska retorikövningar.

Det egna projektarbetet

Projektarbetet beräknas motsvara cirka 8 veckors arbetstid, förutom de 11 kursdagarna. Tid för detta avsätts utlagt över kurstiden. Den individuella handledningen avslutas senast 6 månader efter godkänd kurs.

Handledning

Grupphandledning sker i seminarieform, deltagare redogör då för sitt arbete och får synpunkter från andra deltagare, handledarna och inbjudna resurspersoner. Däremellan sker individuell handledning efter överenskommelse mellan deltagare och respektive handledare.

Rapportering och publikationer

FoU-arbetet redovisas muntligt i samband med kursavslutningen samt i den egna verksamheten. Den färdiga projektrapporten publiceras i FoUI-centrum Skaraborgs regi som en skriftlig rapport samt på nätet (www.vgregion.se/fouskaraborg), som uppsatser vid Göteborgs universitet eller

som vetenskapliga artiklar. Syftet är att sprida information och kunskap om genomförda och pågående projekt.

Regionala utbildningar

Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård, 5 hp forskarnivå

FoU primärvård arrangerar, tillsammans med allmänmedicin vid Sahlgrenska akademien, föreläsningar och utbildningar för doktorander i en poängsatt kurs "Forskningsmetodik i primärvård och tandvård" (SM00016). Ingen kurs gavs under 2022, men planering för en kurs 2023 påbörjades.

Grundutbildningen för Göteborgs och Lunds universitet

Kristina Boström och Sofia Dalemo har undervisat med CASE-seminarier vid läkarlinjen (termin 9) och tillsammans med lärare från invärtesmedicin (termin 7) vid Göteborgs universitet. Kristina Boström har deltagit i utformandet av CASE-seminariernas underlag inom ämnesområdena. Inför den nya läkarutbildningen kommer nyskrivna CASE-seminarier att ges under termin 6, Kristina Boström är med i detta arbete.

Kristina Boström har även undervisat i allmänmedicin och konsultationsmetodik vid Lunds universitet och deltagit i utformning av tentamensfrågor (MCQ) på läkarlinjen (termin 11). Undervisningen har bedrivits som CASE-seminarier och seminarier i konsultationsmetodik med videokonsultationer samt examination av studenternas kursportföljer (portfolio).

Dominique Hange är ansvarig för kursen Tidig Yrkeskontakt (TYK) på Läkarprogrammet samt ingår i det nya programmets termin 12, där Allmänmedicin och primärvård är hörnstenar.

Specialistutbildning Högskolan Väst

Susanne Andersson har 2022-01-01—2022-06-30 undervisat vid Högskolan Väst (20%). Arbetet har omfattat kursansvar för diabetessjuksköterskeprogrammet, föreläsningar och examinationer. Susanne Andersson har fortsatt en anställning på 3% för doktorandhandledning och viss undervisning.

Sofia Dalemo har föreläst kring autoimmuna sjukdomar associerade till typ 1 diabetes mellitus vid specialistutbildningen till diabetessjuksköterska vid Högskolan Väst.

Kristina Boström har undervisat två heldagar på specialistsjuksköterskutbildningen, Högskolan Väst "Vård och behandling vid hjärtsvikt och hypertoni VBH 600", hösten 2022.

Innovation

Innovationsuppdrag

Sedan februari 2022 har ett uppdrag över tre år och som omfattar 50-80 % tjänstgöring införts i alla fyra noder i primärvårdens FoUUI. För Skaraborgs del är Susanne Andersson anställd på 50% för uppdraget som påbörjas inledningsvis med 30% för att fortsätta på 50% från 2022-07-01.

Visionen är att Västra Götalandsregionen ska vara nationellt ledande vad gäller möjligheter till innovation och forskning. Syftet är att skapa förutsättningar för ett systematiskt arbetssätt kring innovation och forskning i primärvården i Västra Götalandsregionen, som bidrar till en tydligare serviceroll för FoUI primär och nära vård och ökad förändringstakt i omställningen av Nära vård och Digitaliseringen. Att chefer får möjlighet att anta en förändringsvänlig inställning och skapa en tillåtande kultur, som stöder såväl potentiella forskare som innovatörer hos dem. Sammantaget en ökad förmåga att skapa god och nära vård för invånarna i Västra Götalandsregionen. En organisatorisk modell har skapats "Basstruktur för innovation och forskning i primär och nära vård" där alla noder aktivt deltar. Sven Kylén, tf. Regionområdeschef FoUI primär och nära vård är projektägare. Mats Andrén är projektansvarig samt innovationsledare med ansvar för planering av möten samt som ett stöd för att uppnå gemensamma mål. Tåta kontakter finns med Gothia Forum samt Innovationsfonden. I uppdraget ingår att stimulera till och coacha innovationsansökningar till innovationsfonden. Under året har regelbundna möten genomförts med alla med innovationsledare, både digitalt och fysiskt.

Inför kommande år 2023 finns planer på ett mer utåtriktat arbete för att nå ut till medarbetare med information och stöd för tankar, idéer samt ansökningar.

Högtryck på mottagningen – ett nytt sätt att bedriva hypertoni

I samarbete med Primärvårdens regionala kvalitetsregister QregPv och Terapigrupp hjärta/kärl startades 2018 ett projekt för implementering av ett innovativt sätt att bedriva hypertoni. Projektet bygger på ett arbetssätt som tagits fram på Närhälsan Tidaholm vårdcentral. Det innebär en arbetsväxling där sjuksköterska sköter både diagnostik, behandling och uppföljning av okomplicerad hypertoni med stöd av speciellt framtagna behandlings-PM och teamläkare.

I projektet testar 11 vårdcentraler i regionen det nya arbetssättet och det har bekostats via anslag från Registercentrum och bidrag från Innovationsfonden. Per Hjerpe är projektledare och även Kristina Boström och Susanne Andersson deltar.

En doktorand kommer att arbeta vidare med uppföljningen av projektet. Under 2022 har två vetenskapliga utvärderingar av projektet startats. Dels en kvantitativ uppföljning av behandlingsresultat via data från QregPv, dels är en kvalitativ intervjustudie av personal från deltagande vårdcentraler i uppstartsfas. Ytterligare uppföljning planeras inom ramen för den kommande avhandlingen.

Utveckling

Seminarier

FoUI-centrum håller regelbundna seminarier med inbjudan till samtliga anställda inom primärvården och offentliga folktandvården i Skaraborg samt till våra lokala samverkanspartners.

Under 2022 hölls följande seminarium:

Den 9 november hölls ett seminarium om Kvinnostudien som fokuserade på kvinnors hälsa och tandhälsa. Resultat från de femtio år som studien pågått presenterades. Föreläsare var distriktsläkare, docent Dominique Hange och Annette Wennström, leg tandläkare och odontologie doktor. Seminariet riktade sig till all personal inom primär- och tandvård. Seminariet genomfördes med ett hybridupplägg, med deltagare både digitalt och på plats i Skövde med god upplutning. 10 personer deltog fysiskt samt 6 personer närvarade digitalt.

Konferenser

Primärvård

Susanne Andersson har deltagit i The 22nd Nordic Congress of General Practice, Stavanger 21-23 juni 2022 är medförfattare till en posterpresentation. Titel på var postern var "How patients percieve prescription of Metfomin – A phenomenographic study".

Kristina Boström har deltagit i The 22nd Nordic Congress of General Practice, Stavanger 21-23 juni 2022 som handledare och medförfattare till 3 abstrakt som presenterades muntligt. Maria Berkhout: "Hypertension treatment in the oldest-old: Focus group interviews with Swedish GPs". Mikko Hellgren: "Hypertension management in primary health care – a survey of eight regions in Sweden". Orsolya Haahr Vad "Maternal body mass index in early pregnancy is associated with overweight and obesity in children up to 16 years of age".

Per Hjerpe har deltagit i The 22nd Nordic Congress of General Practice, Stavanger 21-23 juni 2022 där flera projekt med koppling till FoUUI primär och nära vård Skaraborg presenterades

FoU i VGR

FoU i VGR är en projektdatabas för att samla och synliggöra den forskning och utveckling (FoU) som bedrivs i Västra Götalandsregionen (VGR). Projektledare ska löpande registrera och uppdatera information om sina forsknings-, utvecklings- eller kvalitetssäkringsprojekt. Totalt inom FoUUI-centrum Skaraborgs område finns cirka 35 registrerade pågående projekt i databasen [FoU i VGR](#).

Genom databasen kan man på ett enkelt sätt få information om den forskning och utveckling som bedrivs i VGR. Projektledarnas arbeten sprids både nationellt och internationellt och kan bli till nytta både för professionen och för allmänheten.

Västra Götalandsregionen sammanställer varje år en årsstatistik baserad på data från FoU i VGR. Årsstatistiken ska bidra till att få en samlad bild av den forskning som pågår i hälso- och sjukvården. Uppgifterna ur databasen används när VGR lämnar information till statliga myndigheter som exempelvis Vetenskapsrådet. Årsstatistiken presenteras digitalt med data i realtid.

FoU-guider och Beredningsgrupp

Rollen som FoU-guide på FoUUI-centrum innebär att stödja och vägleda projektledare att registrera projektarbeten i databasen FoU i VGR och se till att den hålls uppdaterad. FoU-guiden är också medlem i beredningsgruppen, vilket fungerar som ett forum för beredning av ärenden till Minso Solutions AB (ägare av databasen) och beställaren Regionala FoU-rådet. FoU-guide för primärvården i område Skaraborg är Ann-Louise Hedberg och Mikael Åberg.

Kvalitetsregister

Per Hjerpe har under året fortsatt sitt uppdrag som registerhållare för primärvårdens regionala kvalitetsregister, QregPv. Registret fokuserar på uppföljningen av stora folksjukdomar såsom hypertoni och ischemisk hjärtsjukdom. Samtliga vårdcentraler i regionen anslutna till VGPV rapporterar till registret via en automatiserad dataprocess. Under året har fokus framför allt varit på hypertoniprojektet ”Högtryck på mottagningen” och arbete med att trygga registrets framtida finansiering.

Vidare sker rapportering till Nationella Diabetesregistret, NDR, från samtliga vårdcentraler i VGPV. Utöver detta rapporterar vissa vårdcentraler till andra kvalitetsregister som t.ex. Svenska demensregistret, SVEDEM och Luftvägsregistret.

Infrastruktur

FoUUI-centrum Skaraborg fungerar som mötesplats för medarbetare inom vårt upptagningsområde som genomför ett utvecklings- eller forskningsprojekt. Här finns det möjlighet att få information och stöd när det gäller till exempel rådgivning angående frågeställningar kring projektarbeten, när/var/hur man söker anslag mm. På FoUUI-centrum finns möjlighet att boka projektarbetsplats och mötesrum.

Personal vid FoUUI-centrum har under året gett stöd vid skapandet av till exempel inmatningsmoduler för datamaterial (esMaker, Excel), bearbetning av data inför analyser, deskriptiv statistik samt vissa statistiska analyser. Användarstöd har även getts i bland annat SPSS, Officepaketet.

Hjälp med struktur och layout av rapporter som sedan tryckts upp av FoUUI-centrum har också tillhandahållits.

Vidare har en omfattande arkivinventering av enhetens samlade dokument, både på papper såväl som digitala genomförts av FoU-koordinatorerna.

Lokal FoU-samverkan

Skaraborgs Sjukhus

Fortsatt samverkan har skett under 2022 gällande utbildningen i grundläggande forskningsmetodik där den teoretiska delen from 2021 är gemensam med föreläsare från båda förvaltningarna. Samverkan har också skett i vetenskapligt

arbete med doktorand, överläkare på ögonkliniken Grete Garberg, hennes huvudhandledare docent Marcelo Ayala och Salmir Nasic. Kristina Boström och Per Hjerpe är bihandledare i doktorandprogrammet. Susanne Andersson har samverkan med lungkliniken. Tobias Andersson har samverkan med kirurgkliniken i ett blivande doktorandprojekt.

Skaraborgsinstitutet

Under året har samverkan skett med Skaraborgsinstitutet genom att de forskarstuderande som erhållit projektanslag deltar i seminarier på institutet samt förlägger en del av sin arbetstid där.Handledning av ett projekt under den grundläggande FoU-kursen har skett i samråd med Skaraborgsinstitutet. I Regionens hus, Skövde har FoUUI-centrum och Skaraborgsinstitutet samlokaliseras med bland annat gemensamma projektarbetsplatser. Detta har ökat samarbetsmöjligheterna. Under året har dock arbetet på plats varit begränsat p.g.a. Corona-pandemin.

Högskolan i Skövde

Professor Alexandra Krettek vid Högskolan i Skövde har föreläst för FoU-kurstillfället om akademisk skrivande. Diskussioner har förts med professor Martin Gellerstedt och medarbetare om forskningssamverkan i äldreprojekt innehållande digitala verktyg för Maria Berkhouts avhandlingsprojekt.

FoU Skaraborg

FoU Skaraborg är en samverkansgrupp mellan Högskolan Skövde, Skaraborgsinstitutet, Kommunalförbundet Skaraborg, FoU Skaraborgs Sjukhus samt FoUUI primär och nära vård Skaraborg. Gruppen ska bidra till utveckling av en personcentrerad vård där patienterna upplever vården som en helhet utan gränser. Viktiga frågor är forskning, utveckling och utbildning. Per Hjerpe och Susanne Andersson är representanter från FoUUI primär och nära vård och har deltagit i flera möten.

Nätverk Hälsorforskning Skaraborg

Under året har aktiviteten fortsatt i nätverket för disputerade aktiva forskare inom hälsorforskning Skaraborg. I nätverket ingår forskare från Skaraborgs sjukhus, Högskolan i Skövde och FoUUI primär och nära vård. Nätverket leds av Martin Gellerstedt, Professor i hälsovetenskap vid Högskolan i Skövde, Elisabeth Kenne Sarenmalm, FoUUI-chef Skaraborgs Sjukhus samt Per Hjerpe FoUUI-chef, FoUUI primär och nära vård Skaraborg. Syftet är att skapa kontaktvägar och öka möjligheterna till samarbete. Nätverksträffar har hållits på FoUUI Skaraborgs sjukhus den 28 april och på FoUUI primär och nära vård Skaraborg den 22 november.

Övrig lokal samverkan

Lokala FoU-rådet Skaraborg fördelar forskningsanslag för regionanställda i det geografiska området Skaraborg. FoU-rådet består av medlemmar från primärvården och tandvården i Skaraborg, Skaraborgs Sjukhus samt Skaraborgsinstitutet. Ordförande i rådet är Per Hjerpe och sekreterare Ann Segerblom, FoUUI-centrum Skaraborg. Från och med 2022-07-01 tar Ann-Louise Hedberg över sekreterarskapet.

Regional FoU-samverkan

Forskningsmetodik i primärvård och folktandvård

Närhälsan FoU primärvård arrangerar en för doktorander poängsatt kurs vid Sahlgrenska akademien, ”SM00118 Forskningsmetodik inom primärvård” 7,5 högskolepoäng. Kristina Boström har deltagit i arbetet. Ingen kurs har genomförts under 2022. En kurs planeras för 2023.

Projektsamverkan

Under 2020 startade ett samarbete med professor Christine Wennerås klinisk bakteriologi, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Per-Daniel Sundvall, med dr, FoU centrum Södra Älvsborg, Karin Mossberg, med dr, FoU centrum Fyrbodal. Per Hjerpe och Kristina Boström deltar från Skaraborg. Studien ”Är Neoehrlichia en möjlig orsak till Polymyalgia rheumatica?” kommer att studera 200 patienter med polymyalgia reumatika på ett antal vårdcentraler i regionen med journalgranskning, enkäter, provtagning för antikroppar mot neoehrlichia. Studien utvidgar insamlingen under 2023.

Nationell FoU-samverkan

Nätverk för Kardiovaskulär forskning i primärvård (Swedish Cardiovascular Research in Primary care, SCARP). Sammanställande är docent Staffan Nilsson vid Linköpings universitet. En styrgrupp har bildats med Staffan Nilsson, Per Wändell och Kristina Boström som medlemmar. Manuskript genomgår nu revision av medförfattarna inför submittering. Huvudman för studien är Örebro universitet (Mikko Hellgren). Kristina Boström har genomfört intervjuerna i Västra Götaland.

Nationella Diabetesregistret (NDR). Kristina Boström och Margareta Hellgren deltar i styrgruppsmöten och koordinatorsmöten. Under 2022 har ett fysiskt möte ägt rum i tillägg till regelbundna on-line-möten med redovisning av verksamheten i landet, nytillkomna data, forskningsresultat samt framtida planering av verksamheten. Svenska Läkaresällskapet (SLS). Kristina Boström har deltagit i flera möten under året i form av videokonferenser. Ett fysiskt möte/internat, ägde rum 29-30 september 2022 i Stockholm. Kristinas engagemang avslutas och hon efterträds av professor Anders Halling, Lunds universitet.

Projektsamverkan

Under redovisningen av projekt i primärvård beskrivs ett flertal projekt som pågår i samverkan med bland annat Sahlgrenska akademien, Karolinska Institutet, Stockholms sydvästra sjukvårdsdistrikt, Lunds universitet (PUSHME-studien) och i Nationella nätverket för hjärt-kärl-forskning i primärvård (SCARP).

Populationsundersökningen av kvinnor

Populationsundersökningen av kvinnor i Göteborg. Studien startade 1968 och omfattade 1462 kvinnor i åldrarna 38, 46, 50, 54 och 60 år. Sedan dess har deltagarna genomgått regelbundna uppföljningar 1974-1975, 1980-1981, 1992-1993, 2004-2006, 2009-2010 och 2016-2017. Samtidigt har nya deltagare tillkommit. Studien omfattar kroppsliga och psykiska sjukdomar, hälsa, sociala och psykologiska faktorer som tand- och kostdata.

Att studera faktorer hos kvinnor i medelåldern som har betydelse för utveckling av bland annat hjärt-kärlsjukdom, cancer och psykisk ohälsa är möjligt i Populationsundersökningen tack vare en lång uppföljningstid, hög deltagarfrekvens, och noggrann kartläggning av bortfall samt sjukdoms- och mortalitetsdata. I studien jämförs kvinnor från olika födelsekohorter för att studera sekulära trender i hälsorelaterade variabler. Frågorna i enkäterna har i så liten grad som möjligt ändrats mellan varje undersökningsomgång.

Fotprojekt

Under 2022 har Susanne Andersson och Margareta Hellgren deltagit i ett pågående projekt "IT-TÅget, en läranderesor mot digital fotundersökning med patienter och vårdpersonal on board" som påbörjades 2020. Syftet är att i Västragötalandsregionen (VGR) bidra till en jämlik och god fothälsa genom att minska antalet fotsår och amputationer. Målet med projektet är att skapa ett nytt arbetssätt i primärvården med inslag av digital fotundersökning vid diabetes. I en årlig strukturerad fotundersökning ska riskfaktorer identifieras enligt rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner. Baserat på fotundersökningen sätts lämpliga åtgärder in beroende på om personen har låg-medel-hög risk för att utveckla fotsår. Råd om egenvård utformas efter personens individuella behov. Underlagen för den strukturerade fotundersökningen ska integreras i journalföringssystemet Millennium. Ett parallellt arbete pågår för att förändra förhållningssättet till en digital och interaktiv samverkan med patienter. En pappersstruktur har testats och utvärderats av representanter från vården. En vetenskaplig artikel finns i manus.

Beviljade innovationsmedel

Under 2022 har Susanne Andersson beviljats 100 tkr i innovationsmedel för en ansökan "Test av ehälsotjänst Egenvård-fot med egenvårdsutbildning om fötter för och av patienter med Diabetes". I projektet utvecklas, testas och utvärderas en ehälsotjänst Egenvård-fot om fötter för och av patienter med diabetes. I första fasen analogt men målet är att utveckla en online/digital version. En övergripande målsättning med projektet är att förebygga komplikationer vid diabetes som sår och amputation genom att arbeta proaktivt, personcentrerat och interprofessionellt i samverkan med patienter. Arbetet har pågått under hela året i samverkan med gruppmedlemmar från IT-tågets läranderesor (patientrepresentant, ortopedingenjör, digital expert, kommunal representant, samt jag själv).

Internationell FoU-samverkan

Ett internationellt samarbete pågår med bland annat Broad Institute, Boston MA, ingår i Diabetes Genetics Replication and Meta-analysis (DIAGRAM consortium) i samverkan med professor Leif Groop, Institutionen för kliniska vetenskaper, Diabetes och Endokrinologi, CRC, SUS, Malmö. Data från befolkningen i Skara ingår i detta konsortium.

Ytterligare internationell samverkan sker i PURE studien data från denna publiceras regelbundet. Data från befolkningen i Skaraborg och Göteborg ingår i PURE.

Inom Folktandvården Västra Götaland område Skaraborg pågår bland annat projekt angående munhälsan hos barn och ungdomar samt hos äldre och om implantat. Samarbete sker med de odontologiska fakulteterna i Göteborg, Malmö, Oslo och Bergen.

Ekonomi

FoUUI-centrums ekonomi har varit i balans under året.

Verksamhetsplan för år 2023

FoUUI-centrums verksamhet ska vara konkurrensneutral och information om FoUUI-centrum kommer att erbjudas alla primärvårdsverksamheter inom område Skaraborg samt Folktandvården område Öster. För att öka kontakterna med de kliniska verksamheterna kommer vi att fortsätta att lägga del av handledningen lokalt på den handleddes arbetsplats.

Arbetet med Universitetssjukvårdenheter (USVE) fortsätter både på lokal och regional nivå där regelbundna ledningsgruppsmöten är inplanerade. En representant för privata vårdcentraler kommer att ingå i ledningsgruppen från och med 2023. Vidare planeras att presentera USVE-organisationen i ledningsgrupper inom Närhälsans två Skaraborgsområden V8 och V9 samt vid nätverksträff med vårdcentraler, både på offentliga och privata vårdcentraler under våren.

FoUUI primär och nära vårds innovationssatsning med Susanne Andersson som innovationsledare fortsätter under 2023. För att nå ut till vårdcentraler och rehabkliniker kommer vi att erbjuda APT information gällande hela FoUUI-verksamheten på plats på intresserade kliniker.

Samarbetet med Folktandvården FoU och övriga FoU-centrum i regionen fortsätter. Samverkan lokalt, regionalt och nationellt fortgår.

En satsning på postdoktoral kompetens för att på sikt öka antalet docenter inom primärvården fortsätter där flera personer på FoUUI-centrum Skaraborg deltar i postdokgrupp organiserad av FoUUI-centrum Fyrbodalen. Postdokplaneringsmöte med fyra doktorander/disputerade planeras under året.

Nätverk Hälsosforskning Skaraborg fortsätter sin aktivitet under året med en första nätverksträff arrangerad av Högskolan i Skövde under våren.

Under året kommer fortsatta regelbundna träffar med doktorander knutna till enheten att äga rum.

Arbetet med forskningsplattformen för kroniska sjukdomar med risk för hjärtkärlkomplikationer fortsätter under 2023. Årets första möte kommer att arrangeras under våren av Allmänmedicinskt centrum i Göteborg.

Representanter från FoUUI-centrum kommer att medverka och delta vid följande evenemang under 2023:

Stabsdag FoUUI primär och nära vård, Göteborg 24/2 och 31/8 till 1/9

Regionhälsans kvalitetsdag, Göteborg 5/9

Regional FoUUI-dag, Allmänmedicinskt centrum, Göteborg 18/10

Utbildningar

Kurs i Grundläggande forskningsmetodik kommer att genomföras med 16 deltagare och med kursupptakt 11–12 januari 2023. Kursens teoridel kommer att vara gemensam med FoU-kursen på Skaraborgs Sjukhus.

Handledarträff för kursen 2023 hölls den 10 november 2022.

Idéseminarium för kommande deltagare i kursen hölls 29 november 2022

Föreläsarträff för kursen 2023 hölls den 24 november 2022.

Seminarier

Under året planeras ett antal seminarier där forskningsresultat presenteras. Dessa är öppna för all personal i primärvården och tandvården samt för FoUUI-centrums samarbetspartners. I samband med dessa tillfällen ges deltagarna möjlighet att diskutera eventuella egna idéer med handledarna vid FoUUI-centrum. Beroende på hur pandemiläget utvecklas kommer dessa att ges antingen på plats eller digitalt.

Disputation/halvtidsseminarium

Disputation: Karin Rystedt 25/5

Halvtidsseminarium: Gabor Szalo 25/5

Prioriterade aktiviteter lokalt 2023

- FoU Info på ledningsgrupper, Närhälsan VåC+Rehab
- Idéseminarier ST + övriga, 2 olika
- APT-info på intresserade kliniker
- Handledning av ST-projekt på VåC, inklusive VåC chef, vid ett tillfälle per handledd
- Fortsatt stöd till PRIMP-utbildningar
- Internna metodseminarier
- Målinriktad marknadsföring av evenemang
- Lokala sociala aktiviteter
- Införa BankID signering för lokala rådet från och med hösten 2023

Publicerade vetenskapliga artiklar 2022

Artikel - Refereegranskat (14)

Trends in blood pressure, blood lipids, and smoking from 259 753 patients with hypertension in a Swedish primary care register: results from QregPV. Bager Johan-Emil, Mourtzinis Georgios, Andersson Tobias, Nåtman Jonatan, Rosengren Annika, Björck Staffan, Manhem Karin, Hjerpe Per European journal of preventive cardiology. 2022:29(1):158-166. DOI PubMed

Prediabetes and incident heart failure in hypertensive patients: Results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database. Johansson Jonathan S M, Boström Kristina Bengtsson, Hjerpe Per, Mourtzinis Georgios, Kahan Thomas, Ljungman Charlotta Nutrition, metabolism, and cardiovascular diseases: NMC. 2022:32(12):2803-2810. DOI PubMed

Maternal body mass index in early pregnancy is associated with overweight and obesity in children up to 16 years of age. Önnestam Lisa, Vad Orsolya Haahr, Andersson Tobias, Jolesjö Åsa, Sandegård Jenny, Bengtsson Boström Kristina PloS one. 2022:17(10):e0275542. DOI PubMed

Long-term effect of a care manager on work ability for patients with depression -the PRIM-CARE RCT. Petersson Eva-Lisa, Hange Dominique, Udo Camilla, Björkelund Cecilia, Svenningsson Irene Work (Reading, Mass.). 2022:72(2):601-609. DOI PubMed

Increased use of analgesics in midlife women but no association with mental stress: observations from the Prospective Population Study of Women in Gothenburg. Hange Dominique, Fernlöf Gunilla, Björkelund Cecilia, Hedenrud Tove BMC women's health. 2022:22(1):34. DOI PubMed

How can a care manager at the primary care centre support foreign-born female patients suffering from common mental disorders? - An interview study. Nejati Shabnam, Svenningsson Irene, Björkelund Cecilia, Hange Dominique Scandinavian journal of caring sciences. 2022:36(2):456-467. DOI PubMed

Experiences of patients with common mental disorders concerning team-based primary care and a person-centered dialogue meeting: An intervention to promote return to work. Saxvik Ausra, Törnbom Karin, Petersson Eva-Lisa, Hange Dominique, Nejati Shabnam, Björkelund Cecilia, Svenningsson Irene PloS one. 2022:17(7):e0271180. DOI PubMed

"Gaining control through close collaboration" - GPs' experiences of a Collaborative Care Model for patients with Common Mental Disorders who need sick leave certification. Saxvik Ausra, Svenningsson Irene, Törnbom Karin, Petersson Eva-Lisa, Björkelund Cecilia, Gabartaite Goda, Hange Dominique BJGP open. 2022:6(4). DOI PubMed

Symptom patterns in patients newly sick listed for common mental disorders and associations with work-related and socioeconomic factors: a cross-sectional study in Swedish primary care. Svenningsson Irene, Björkelund Cecilia, Hange

Dominique, Wiegner Lilian, Ariai Nashmil, Petersson Eva-Lisa BMJ open. 2022:12(7):e054250. DOI PubMed

Clinical effectiveness of care managers in collaborative primary health care for patients with depression: 12- and 24-month follow-up of a pragmatic cluster randomized controlled trial. Af Winklerfelt Hammarberg Sandra, Björkelund Cecilia, Nejati Shabnam, Magnil Maria, Hange Dominique, Svenningsson Irene, Petersson Eva-Lisa, André Malin, Udo Camilla, Ariai Nashmil, Wallin Lars, Wikberg Carl, Westman Jeanette BMC primary care. 2022:23(1):198. DOI PubMed

Outcomes of psychiatric interviews and self-rated symptom scales in people on sick leave for common mental disorders: an observational study. Af Winklerfelt Hammarberg Sandra, Westman Jeanette, Hange Dominique, Finnes Anna, Björkelund Cecilia, Hällgren Jonas, Skoglund Ingmarie, Nager Anna BMJ open. 2022:12(6):e057745. DOI PubMed

Physiotherapist or physician as primary assessor for patients with suspected knee osteoarthritis in primary care - a cost-effectiveness analysis of a pragmatic trial. Ho-Henriksson Chan-Mei, Svensson Mikael, Thorstensson Carina A, Nordeman Lena BMC musculoskeletal disorders. 2022:23(1):260. DOI PubMed

Clinical course of pharyngotonsillitis with group A streptococcus treated with different penicillin V strategies, divided in groups of Centor Score 3 and 4: a prospective study in primary care. Tell David, Tyrstrup Mia, Edlund Charlotta, Rystedt Karin, Skoog Ståhlgren Gunilla, Sundvall Pär-Daniel, Hedin Katarina BMC infectious diseases. 2022:22(1):840. DOI PubMed

Hypertension treatment in the oldest-old: focus group interviews with Swedish general practitioners. Berkhout Marjo, Bengtsson Boström Kristina, Östberg Anna-Lena Scandinavian journal of primary health care. 2022:1-10. DOI PubMed

Physical activity in metabolic syndrome. Hellgren M, Lundqvist S. Läkartidningen. 2022 Sep 14;119:22043.

Persisting prediabetic conditions and glomerular filtration rate - A longitudinal study. Diurlin S, Lindblad U, Daka B, Hellgren MI. Prim Care Diabetes. 2022 Aug;16(4):597-599. doi: 10.1016/j.pcd.2022.05.013. Epub 2022 Jun 3

Cardiorespiratory Fitness, BMI, Mortality, and Cardiovascular Disease in Adults with Overweight/Obesity and Type 2 Diabetes. Wills AC, Vazquez Arreola E, Olaiya MT, Curtis JM, Hellgren MI, Hanson RL, Knowler WC. Med Sci Sports Exerc. 2022 Jun 1;54(6):994-1001. doi: 10.1249/MSS.0000000000002873. Epub 2022 Feb 15.

Cardiometabolic Risk Factors and Endogenous Sex Hormones in Postmenopausal Women: A Cross-Sectional Study. Ottarsdottir K, Tivesten Å, Li Y, Lindblad U, Hellgren M, Ohlsson C, Daka B. J Endocr Soc. 2022 Apr 1;6(6):bvac050. doi: 10.1210/jendso/bvac050. eCollection 2022 Jun 1. PMID: 35480632

High C-reactive protein is associated with increased risk of biochemical hypogonadism: a population-based cohort study. Osmanovic A, Ottarsdottir K, Hellgren M, Lindblad U, Daka B. *Endocr Connect.* 2022 Jun 24;11(7):e220141. doi: 10.1530/EC-22-0141. Print 2022 Jul 1. PMID: 35904226

Health effects of reduced occupational sedentary behaviour in type 2 diabetes using a mobile health intervention: a study protocol for a 12-month randomized controlled trial-the ROSEBUD study. Syrjälä MB, Bennet L, Dempsey PC, Pharm E, Hellgren M, Jansson S, Nilsson S, Nordendahl M, Rolandsson O, Rådholm K, Ugarph-Morawski A, Wändell P, Wennberg P. *Trials.* 2022 Jul 27;23(1):607. doi: 10.1186/s13063-022-06528-x

Konferensbidrag - Poster (1)

Patient conceptions of treatment with metformin in recently diagnosed type 2 diabetes mellitus Alsterhag Johan, Dalemo Sofia, Andersson Susanne Nordisk kongress i allmänmedicin, 2022. 2022.

Konferensbidrag - Refereegranskat (11)

Prediabetes and incident heart failure in hypertensive patients: results from the Swedish Primary Care Cardiovascular Database Johansson Jonathan, Schiöler Linus, Mourtzinis Georgios, Bengtsson Boström Kristina, Hjerpe Per, Kahan Thomas, Ljungman Charlotta ESC Heart Failure 2022. 2022.

Maternal BMI in early pregnancy is associated with overweight and obesity in children up to 16 years of age Önnestam Lisa, Haahr Vad Orsolya, Andersson Tobias, Jolesjö Åsa, Sandegård Jenny, Bengtsson Boström Kristina 22nd Nordic Congress of General Practice. 2022.

Hypertension management in primary health care – a survey in eight regions in Sweden Hellgren Mikko, Wennberg Patrik, Bengtsson Boström Kristina Nordic Congress of General Practice. 2022.

Patient conceptions of treatment with metformin in recently diagnosed type 2 diabetes mellitus Alsterhag Johan, Dalemo Sofia, Andersson Susanne Nordic Congress of General Practice. 2022:22.

Extended prenatal and early childhood home visitation in a vulnerable area in Sweden. Chin Kuo Zhe, Marklund Bertil, Kylén Sven, Dalemo Sofia Nordic Congress of General Practice. 2022:22.

Usefulness of rapid antigen detection test for group A streptococcus in patients recently treated for pharyngotonsillitis Rystedt Karin, Hedin Katarina, Tyrstrup Mia, Skoog-Ståhlgren Gunilla, Edlund Charlotta, Giske Christian, Gunnarsson Ronny, Sundvall Pär-Daniel 22nd Nordic Congress of General Practice (NCGP). Oral presentation on completed research (Karin Rystedt). 2022.

Effects of Penicillin V on the faecal microbiota in patients with pharyngotonsillitis – an observational study Rystedt Karin, Edquist Petra, Giske Christian, Hedin Katrina, Tyrstrup Mia, Skoog Ståhlgren Gunilla, Sundvall Pär-

Daniel, Edlund Charlotta 22nd Nordic Congress of General Practice (NCGP). Oral presentation on completed research (Karin Rystedt). 2022.

Clinical course of pharyngotonsillitis with group A streptococcus treated with different penicillin V strategies, divided in groups of Centor Score 3 and 4: A prospective study in primary care Tell David, Tyrstrup Mia, Edlund Charlotta, Rystedt Karin, Skoog Ståhlgren Gunilla, Sundvall Pär-Daniel, Hedin Katarina 22nd General Practice Research on Infections Network (GRIN) Meeting. 2022.

Effects of Penicillin V on the faecal microbiota in patients treated with penicillin V for pharyngotonsillitis Rystedt Karin, Edquist Petra, Giske Christian G., Hedin Katarina, Tyrstrup Mia, Skoog Ståhlgren Gunilla, Sundvall Pär-Daniel, Edlund Charlotta North American Primary Care Research Group (NAPCRG) 50th Annual Meeting. 2022.

Rapid antigen detection test and throat culture for group A streptococcus in patients recently treated for pharyngotonsillitis Rystedt Karin, Hedin Katarina, Tyrstrup Mia, Skoog Ståhlgren Gunilla, Edlund Charlotta, Giske Christian G., Gunnarsson Ronny, Sundvall Pär-Daniel North American Primary Care Research Group (NAPCRG) 50th Annual Meeting. 2022.

Arterial elasticity predicts cardiovascular morbidity and mortality – a longitudinal study in the Vara- Skövde Cohort Szalo Gabor, Daka Bledar, Hellgren Margareta, Allison Matthew, Lindblad Ulf 31st European Meeting on Hypertension and Cardiovascular Protection (ESH 2022). 2022.